

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugoj), „Agricola”, (Sebeșul-sădesc), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Arvișana”, „Bănuțana”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală” (Dej), „Banca Poporală”, (Arpașul-inf), „Beregsana”, „Berzoiva”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstr.” (Mercurea), „Cassa de păstr.” (reuniune), (Săliște), „Câmpiana”, „Cârțișoreana”, „Ciococana”, „Chiorana”, „Chiseteiana”, „Codreana”, „Comuna”, „Concordia”, (T. Uzdin), „Cordiana”, „Coroana”, (Bistrița), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugiereana”, „Doina”, „Drăganul”, „Dundreana”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Frățietatea”, „Furnica”, „Georgiana”, „Grănișerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Inst. de crediții”, (Mehadia), „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Isvorul”, (Sebeșul-inf.), „Iulia”, „Jiana”, „Lăpușana”, „Ligediana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Mărgineana”, „Mercur”, „Mielul”, „Minerva”, „Munteana”, (Corniareva), „Murășiana”, „Murășianul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Noiana”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, (Lugoj), „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoana”, „Reun. de împr. și păstrare”, (Iloa-mare), „Răureana”, „Săcana”, „Sălmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-sădesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercădiana”, „Silvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târâreana”, „Tibleşana”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Vatra”, „Victoria”, „Viitorul”, „Vlădeasa”, „Vulturul”, (Sânămărtin), „Vulturul”, (Tășnad), „Zărândeana”, „Zldgnea”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 tileri.

Bilanțuri instructive.

Revin la un lucru, ce trebuie să-l fac în Martie. E vorba de examinarea cu atenție, de studierea mișcărilor noastre financiare, cum rezultă ele din cifrele elocvente, publicate în bilanțurile băncilor noastre. Dacă n'am făcut-o la timp, cauza e ușor de găcit. În toial publicațiilor de socoteli abia ne rămâne răgaz să le percurgem superficial. Studiarea lor, scoaterea învățămintelor, dacă vrei s'o faci, trebuie să o rezervi pentru clipe mai liniștite

Înainte de a intra în analiză, e bine să accentuez, că „Revista economică” fiind organul „Solidarității” și deci al băncilor asociate — nici decum nu poate fi interesul ei să preamărească institutul catere ori să defaimeze pe un al doilea. Datorința ei e să îmbrățișeze părerile imparțiale, să dea loc constatările de *fapte reale*, relevând momentele favorabile, ori momentele nefavorabile progresului, relevând pornirile bune de aici, trăgând atenția asupra *apatiei*, asupra lipsei de întreprindere, asupra erorilor — de colo.

Din acest motiv, cât timp va fi vorba de institute de ale noastre, pentru a nu atinge susceptibilități, nu le vom aminti cu numele, bine știind că factorii competenți ai institutelor vizate vor observa numai decât datele și concluziile, ce se referă la interesele lor proprii.

După aceste observații, cari nu sunt de prisos, întru de-adreptul în medias res.

I.

Iată un institut cu active totale (per 31 Decembrie 1908) de K 1.226,361. Greul îl re-

prezintă escontul de cambii, în valoare de K 842,179. Urmează:

Obligațiile cu	K 45,101
Efectele „	„ 8,350
Realitățile „	„ 117,025

În balansarea acestor active, întimpinăm la Pasive:

Capital de acții	K 300,000
Fonduri	„ 47,117
Depuneri	„ 328,178
Reescont	„ 324,839
Conturi-curente (saldo)	„ 65,904
Interese transitoare „	„ 7,591

Dintre pozițiile contului Perdere și Profit remarcăm venitele (interese, proviziuni, dela realități), în sumă de K 79,417, cari cu transitoarele de K 7,591 se urcă la K 87,008, ceea-ce reprezintă vr'o 8 % a activelor aducătoare de venit (cambii + obligații + efecte + realități), arătând deci, că institutul a lucrat *destul de ieftin* în comparație cu reescontul destul de însemnat și cu situația financiară destul de tulburată, rămasă pe urma crizei din 1907. Și aieuea, o parte însemnată din cheltueli au reclamat-o interesele de reescont, cari se cifrează la K 21,255 Dintre celelalte poziții remarcăm *salariile* și banii de cvartir, cu K 10,470, o sumă pe deplin justificată dacă avem în vedere, că funcționarii sunt, în parte covârșitoare, oameni *cvificați*, cu aptitudini frumoase și viitor, oameni tineri și de *muncă*, nu numai între păreții biuroului, ci și în *viața publică românească*. Oameni de aceștia ne-ar trebui la toate institutele. Contul „Salarii” s'ar urcă pretutindeni, dar am obține în schimb, o muncă cu efecte salutare pentru neamul nostru întreg.

Din raportul direcțiunii, redactat în limbă curat românească, stil concis, expresii laconice, dar măduvoase, extragem următoarele lămuriri:

„Operațiunile de credit, pe viitor, vor rămâne, probabil, mai restrinse. O parte din capitalele disponibile, va trebui plasată și în alte întreprinderi rentabile, firește cu pregătirea și precauțiunea necesară.

„Cu toate greutatele anului, institutul nostru a progresat în toate, fără ca să împovăram clientela cu sistemul proviziunilor mari, deși interesele reescontului ni-s'au ușurat numai în pătrarul al doilea. Ne-am alăturat la băncile ieftine, culante, inspirate de umanitate și de interesul propriu bine priceput¹⁾.

În P. am cumpărat o frumoasă casă, cu bune clădiri economice, la loc potrivit, în vederea trebuințelor viitoare. În această casă se află și biroul filialei noastre.

„Ocaziunea aduce cu sine, că am finanțat unele cumpărări mai însemnate de realități. Ba, cu luarea tuturor garanțiilor, institutul nostru a participat și el la cumpărarea unei moșii, cu scopul de a o valoriza în timpul proximo. De aici sperăm un câștig proporționat.

„Ni s'a cerut și am decis concursul nostru la contopirea institutului de credit și economii. „Ș“. în institutul nostru“.

Iată deci institutul, ramificându-se și în două filiale cu viitor! Ba înființează și o a treia filială, într-o comună fruntașe, pentru financiarizarea unei întreprinderi rentabile!

Concluzia generală e, că nu-i ajung mijloacele la viața, câtă ar putea-o desvoltă.

II.

Ajungem la institutul Nr. 2. Pe când cel dintâiu a împlinit abia 6 ani de existență, acesta a împlinit 17. Pe când cel dintâiu e întemeiat în centru bun, acesta lucrează în centru și mai bun. Adecă ar trebui să lucreze, căci în realitate, lucrarea-i se reduce la „stagnare“, sinonimă cu retrogradația. Iată cifrele socotelilor, încheiate tot per 31 Decembrie 1908.

Dintre active:

Excontul de cambii . . .	K 801,963
Imprumuturi ipotecare . . .	„ 228,643
Obligațiuni cu convenți . . .	„ 1,854
Realități	„ 45,504
Depuneri proprii	„ 71,315
Poziții transitoare (saldo) . . .	„ 4,576

Dintre pasive:

Capitalul de acții	K 100,000
Fonduri	„ 161,889
Depuneri	„ 885,978
Reescont	„ —

¹⁾ Firește. Alte bănci se plâng de concurență, fără să știe că prin ieftinătate ar putea-o combate.

Reținem dar, câteva momente: fonduri bune, depuneri frumoase, nici un filer reescont, din contra: depuneri proprii. Saldul la active. al pozițiilor transitoare, îl recomandăm în atenția revizorilor experți și a direcțiunii, ca să nu mai voteze împrumuturi la clienți așa de neglijenți.

Din contul Perdere și Profit remarcăm venite, cu K 90,365, reprezentând 8% dela activele aducătoare de venit (cambii + obligații + ipotecare + depuneri proprii + realități), arătând că institutul lucrează *prea scump în comparație cu mijloacele de cari dispune.*

Dintre cheltuieli amintim salariile, cu K 8860 și 5% interese la depuneri = K 44,489.

Din raportul direcțiunii, găndit pe unguște și întors pe românește, extragem:

„Disponând de vre-o câțiva ani în continuu de numerar abundent, folosindu-l ca depunere proprie, — așa aflăm de conștient a înființa o filială.

„Locul cel mai potrivit e I. ori alt loc“.

Adecă, de 17 ani numai acum află de conștient să înființeze o filială, pentru care locul cel mai potrivit e I. ori alt loc (nu cumva Pesta?). În bilanțul pro 1907 se plângea de concurența altor bănci, vizând în deosebi băncile române înființate în jur. În acelaș timp nu observă, că bănci *strene* îi cuprind terenul în centru și uită că băncile române din jur s'au înființat abia de 2—3 ani! De ce nu a „aflat atunci de conștient“ să înființeze filiale? De ce nu a participat la fondarea acelor institute românești, semnând câte-o parte bună din acții, prin care să domineze de facto? Neavând rezervă de efecte, iar depunerile proprii abia aducându-i 4% netto, ar fi trebuit să cugete că acțiunile acelor institute din jur sunt binevenite și rentabile, aducând cel puțin 5% dividendă și 2% crescământ prin dotația fondurilor. Toate aceste, institutul nostru, Nr 2, nu le-a combinat, nu le-a practicat, limitându-se comod la „depuneri proprii“, aflând în „operația“ aceasta mare și neasămănată garanție. Pentru ca siguranța să fie completă, am putea recomanda să depună toate pasivele la bănci mari în Pesta, cari oferă garanție non plus ultra în privința replătirilor, nu ca bieții clienți restanțieri! Un mai drastic certificat de paupertate intelectuală abia se poate înhipui¹⁾.

Ce muncă frumoasă și rodnică, ar desvoltă cu mijloacele aceste, institutul Nr. 1!

III.

Aceeași pasivitate, aceeași apatie, îngreunează — dar în măsură mai mică — institutul Nr. 3,

¹⁾ Despre suzele curioase ale acestui institut, că pe timpul crizei din 1907 — când banii se căutau ca iarba de leac — el avea *abundantă de numărar* (K 108,000 depuneri proprii!), nici o para chioară reescont și totuși a scăzut cu K 6000 la profitul curat: a se vedea „Rev. Econ“, 1908, pag. 106.

întemeiat tot în ținut admirabil, dar cuprins acuma de bănci streine sau de fundații slăbuțe de ale noastre.

Activele totale, per 31 Decembrie 1908, se urcă la K 1.063.121 dintre cari:

Creditele cambiale fac . . .	K 829,660
Imprumuturile ipotecare . . .	" 130,066
Efectele publice și acții . . .	" 26,250
Realități și diverse . . .	" 59,798

Dintre pasive relevăm:

Capitalul de acții . . .	K 200,000
Fonduri	" 69,743
Depuneri	" 686,442
Reescont	" 70,268
Interese transitoare . . .	" 12,533

Contul Perdere și Profit arată la venite K 87,742, cari cu interesele transitoare de K 12,533 se urcă la K 100,275 reprezentând 10% (scris: zece procente) dela activele aducătoare de venit. Faptul ne spune, că institutul lucrează *prea scump*, în comparație cu mijloacele, de cari dispune. Stagnarea creditelor cambiale ne lămu-rește unde e buba, care trebuie vindecată. Nu putem atrage în deajuns atenția factorilor competenți asupra curmării acestui rău, care de bună seamă va fi contribuit și va contribui la stagnarea afacerilor. Nu ar trebui să se scape din vedere principiul Săliștenilor: „Mai bine câte puțin dela mulți, decât mult dela puțini!“ Să nu scăpăm din vedere, că dacă pentru operații de credit nu e tocmai potrivit terenul, mai sunt și alte operații rentabile, cari pot fi îmbrățișate de bănci, numai pricepere să aibă.

Dintre cheltueli remarcăm interesele de 5% la depuneri, K 33,069 și salariile, destul de frumoase, (nu știu cum vor fi distribuite) în sumă de K 11,800.

Raportul direcțiunii, gândit tot pe ungu-rește, apoi sicut pe românește, nu prezentă nimic deosebit, decât un stil, cum nu se poate mai incurcat. Iată un pasagiu:

„Primo loco referitor la dorința exprimată în adunarea generală trecută referitor la înmulțirea capitalului social și cu aceasta în legătură schimbarea statutelor, după ce adunarea generală judecarea de oportună a esmisiunii noi au lăsat-o la discrețiunea direcțiunii.“

Și mai urmează un pasagiu, cevaș mai lung, tot în felul acesta.

Poftim și resuflă, dacă poți!

*

Deja din cazurile citate și analizate se constată cu ușurință ce diferență enormă poate fi între bancă și bancă, înființate pe aceleași temelii, lucrând cu aceleași mijloace și pe terene identice. Una svâcneșe de vitalitate, altele îm-bătrânesc din copilărie. Una în curs de 6 ani,

ajunge dela active de K 244,217 la active de K 1.226,361. Altele, după zeci de ani de existență, nu produc atâta, ci mai de grabă se aseamănă cu acel servitor din Evanghelie, care primind talantul, îl ascunde în pământ, în loc să-l negustorească; sau se aseamănă cu acele găini tembele, cărora puii prichindei le apucă grăunțele dela cioc. De fapt, nici Nr. 2, nici Nr. 3, n'au fost în stare (adecă nu au știut) să se valideze cum se cade nici în piețele proprii, necum să se avânte la filiale sănătoase în jurul nemijlocit. Au mijloace suficiente, ar avea credite frumoase, dar nu se știu folosi de ele, nu se știu învăț. Lipsește spiritul larg și prevăzător, lipsește energia de întreprindere. Iar fără de aceste, instituțiile condamnate sunt la vegetație ticăloasă, și nici decum la spor și vitalitate, folositoare binelui obștesc al neamului.

Inceput-am, și voiu continuă, această analiză de bilanțuri, sine ira et studio, formulându-mi concluziile numai pe baza faptelor, prezentate de socotelile anuale.

Accentuez acest lucru, pentru a doua oară.

Gavr. Todica.

Trei ani de politică agrară.

(1906—1909).

(Continuare).

VI. Chestia muncitorilor și politica socială.

Cu cât agricultura ungară se desvoaltă în direcție mai intensivă cu atât muncitorul agricol va deveni un factor mai important al aceleia și cu atât va trebui să se pună pond mai mare pe urmărirea unei politici aievea bune în ce privește chestia muncitorilor. Necesitatea acesteia se face plauzibilă nu numai prin interesele ce rezultă nemijlocit din natura dezvoltării producției ei, în măsură tot mai potentată, și prin alte împrejurări. Aici în locul prim este de a se considera democratizarea culturii, ce face din elementele sigure ale științei un bun comun, care, pe lângă număroase avantagii mari, își are și părțile sale umbroase, pentru că pretenziunile muncitorilor se sporesc ușor într'un mod ce nu stă în proporție cu progresul vieții economice și culturale. Muncitorimea, de altfel, cu pretenziuni îndreptățite pentru ridicarea nivelului său cultural și a situației sale economice, ușor poate însă depăși granițele permise. La aceasta contribuie și împrejurarea că este în interesul unor anumite elemente ca să agite fără nici o considerație, pentru creșterea pretenziunilor muncitorilor, spre care scop sunt ajutați foarte mult de cunoștința scrisului și cetitului, care devine din zi în zi tot mai generală.

Aceste pot ușor să ducă agricultura în criză, precum s'a mai întâmplat prin anii 1890 din secolul trecut, muncitorimea devenind tot mai nemulțumită, refuzând munca și fiind aplecată spre emigrare. În-

cunjurarea acestui pericol amenințător în grad mare al agriculturii va fi posibilă, fără îndoială, numai prin o politică bine cumpănită a guvernului în privința muncitorimei.

Politica referitoare la muncitorii agricoli, precum se întâmplă în genere în politica socială modernă, trebuie să pornească din acel adevăr fundamental, că muncitorul, ca un factor din cei mai importanți ai producției, este îndreptățit ca, din ramul de producție pe care îl cultivă, să se susțină în prosperitate sigură și vrednică de om, pe sine și familia sa și să-i facă posibilă ajungerea unui nivel anumit de cultură.

În ultimii trei ani politica referitoare la muncitori a fost așezată pe acest fundament. În toate pozițiile sale, guvernul nu a fost condus de teama de mișcările muncitorilor, ci de convingerea că situația muncitorilor trebuie îmbunătățită, poporul trebuie cultivat cât mai în grabă.

Politica în chestia muncitorilor, înainte de toate, a trebuit să ajute la înlăturarea celui mai imediat rău: *lipsei de ocupație*, avându-se în vedere, în același timp, și satisfacerea *lipsei de muncitori*, asupra căreia au urmat reclamații din partea agricultorilor. În această direcție ministerul s'a răzimat pe o instituție organizată deja mai de mult, pentru a căreia dezvoltare și-a îndreptat stăruințele în ultimii trei ani. Aceasta este *instituția pentru plasarea muncitorilor agricoli*, centralizată în ministerul de agricultură și sprijinită de organele din întreaga țară. Numărul muncitorilor plasați pe această cale în anul 1908 se ridică la aproape 80,000 și în 1909 numărul acestora e și mai mare. O îngrijire deosebită s'a purtat, începând din anul 1908, ca muncitorii reînțorși din America să capete imediat de lucru.

Instituția pentru plasarea muncitorilor agricoli se va dezvoltă pe viitor și mai cu succes prin instituția de nou înființată a *inspectorilor agricoli*.

Ocupându-se de plasarea muncitorilor agricoli, ministerul nu a putut să neglijeze nici marea chestie a *emigrării*. Prin plasarea muncitorilor agricoli s'a lucrat, fără îndoială, în mod însemnat în contra potopului emigrării, însă numai aceasta nu a fost de ajuns. Ministrul, ținând că e necesar să câștige date cât mai bogate asupra cauzelor emigrării, a îndrumat organele regionale, ca să informeze centrul asupra experiențelor aflate pe acest teren. După ce a ajuns să cunoască cauzele, a făcut tot ce a putut în cercul său de activitate pentru vindecarea răului, eventual a reclamat și ajutorul altor portfolii în interesul cauzei.

Unul din mijloacele cele mai importante pentru împuținarea emigrării și în genere pentru ameliorarea situației muncitorilor este, fără îndoială, de a le face posibil să se ocupe și în timpul iernii. Imprejurările din țara noastră sunt astfel că o parte mare a muncitorilor agricoli capătă de lucru numai în lunile de vară, iar peste iarnă sufer lipsă, adesea foarte mare, din cauză că nu găsesc nici un fel de ocupație. Puțini sunt dintre muncitorimea agricolă săracă, care

să-și agonisească cele trebuincioase pentru întreg anul și, dacă și sunt unii, ei nu-și știu face o împărțire cuminte, ca agoniseala să le ajungă. De aici urmează că ei duc lipsă și o îmbunătățire a acestei situații va putea urmă numai dând muncitorilor ocazie de a putea munci și câștiga și în timpul iernii.

În această direcție ministerul a lucrat, în ultimii trei ani prin aranjarea *cursurilor pentru industria de casă* pe sama muncitorilor agricoli, cursuri ale căror număr s'a ridicat anual aproape la 400 cu peste 10,000 de participanți. La aceste cursuri se exercitează participării, în împletirea de corfe și alte obiecte din lemn și papură, în împletirea de obiecte din paie, facerea de măști și alte obiecte gătite prin cioplire, din lemn, ca prin astfel de lucrări din ramul industriei de casă să-și asigure un câștig și în timpul iernii. În chipul acesta s'au ținut dela anul 1906 circa 1000 de cursuri pentru industria de casă aranjate din însărcinarea și cu sprijinul ministrului de agricultură, parte de către reuniunile și cercurile agricole, de către comitetele agricole comitatense și de către comitetele pentru răspândirea industriei din comitate, parte însă de către însoțirile pentru cultura poporului și filantropice, de către academiile agricole, școlile agricole, profesorii economici specialiști etc. Afară de aceste în timpul din urmă se pune mare pond pe instrucția industriei de casă și în școlile de repetiție economice, ceace e foarte potrivită a promovă răspândirea industriei de casă și ocupațiunile din timpul iernii.

Paralel cu dezvoltarea instrucției industriei de casă progresează și *înființarea însoțirilor pentru industria de casă*. Dela 1906 s'au înființat 60 astfel de însoțiri, cari, cu cele înființate deja mai înainte, se ridică la 68.

Fiindcă partea cea mai mare, atât a muncitorilor întovărășiți în însoțiri cât și a celor cualificați în cursuri, numai așa se ocupă cu industria de casă, dacă *li-se fac comande și li-se dă anticipație pentru procurarea materialului brut*, în scopul ocupațiilor de iarnă ale muncitorilor s'a dat ajutor de stat la număratoase reuniuni economice comitatense și la comitetele pentru răspândirea industriei, cu condiția ca din suma aceasta să procure materialul brut necesar industriei de casă. Acestea, cu o cale, au fost obligate ca obiectele gătite din materialul brut, după modelele ce li-s'a dat, să le ia în seamă din săptămână în săptămână sau, cel mult, la două săptămâni, *plătind muncitorilor în bani gata prețul obiectelor*, și îngrijind inșele de valorizarea acelor. Sumele intrate din vinderea obiectelor, numitele reuniuni și comitete sunt îndatorate a le întrebuiță în iarna următoare spre același scop.

Afară de cursurile pentru industria de casă ministerul a aranjat *prelegeri economice populare*, prin cari se stăruie la sporirea cunoștințelor, cari duc la îmbunătățirea referințelor de câștig ale muncitorilor. Astfel de prelegeri se țin anual până la 2000, participând la ele între 100,000—200,000 ascultători. Cu ocazia acestor prelegeri se dau poporului, înainte de toate, cu-

noștințe economice; afară de aceste se predau cunoștințe referitoare la legile și instituțiile cari interesează pe agricultori, chestii de ale însoțirilor, chestii referitoare la dări și competențe, chestii referitoare la transportul pe căile ferate, chestii de asigurare, modurile de valorizare, cunoștințe referitoare la contracte și alte chestii din sfera dreptului, cari interesează mai deaproape pe popor.

Astfel, pe calea acestor prelegeri, participanții își agonisesc cunoștințe de natură foarte diferită, toate însă de mare folos pentru viața lor de toate zilele.

Pentru ameliorarea situației muncitorilor s'a socotit a fi drept unul din cele mai de samă mijloace îmbrăcișarea chestiei *însoțirilor de credit* al căror număr, în legătură cu însoțirea de credit regnicolară centrală, trece acum de 2000. Aceste însoțiri sunt în mare parte înființate cu ajutorul ministerului de agricultură și au de țintă indeosebi satisfacerea trebuințelor de credit ale populației sărace.

În scopul înființării *însoțirilor de consum* în sate ministerul dă de obicei ajutoare mai mici pentru înlesnirea primelor aranjamente.

Una dintre instituțiile cele mai importante, cari ținesc la ameliorarea situației materiale a poporului este *Cassa pentru ajutorarea muncitorilor agricoli și a servitorilor*. Aceasta dela începutul anului 1906 a dat ajutoare la 35,695 membri în suma de K 1.200,000. Ministerul se ocupă neîntrerupt cu întrebarea cum s'ar putea face folositoare această cassă de ajutorare în cercuri tot mai largi.

Ca, mai ales, pe timpul secerișului ștraicurile, ce s'ar fi putut întâmpla în singuratic localități sau regiuni, să nu împiedece lucrările urgente ale seceratului, — ministerul a îngrijit să fie în câteva locuri *rezerve de muncitori*, ținându-se totodată în evidență plusul de lucrători din diferitele regiuni ale țării. Turburări de ale muncitorilor și ștraicuri pe timpul secerișului nu s'au întâmplat în ultimii trei ani.

Pentru deșteptarea muncitorilor ministerul edă *foaia „Poporul”* care se tipărește în 6 limbi. Tot pentru deșteptarea poporului ministerul înființează gratuit *biblioteci populare*. În ultimii trei ani a înființat vre-o 700 astfel de biblioteci.

De vre-o 10 ani ministerul de agricultură distribuie *premiu muncitorilor și servitorilor agricoli*, iar din 1908 aceste premii se distribuie în măsură și mai mare decât odinioară. În ultimii trei ani s'au distribuit diplome de recunoștință și premii în bani de câte K 50—100 la 1400 muncitori și servitori agricoli. Afară de aceste, mai multor muncitori, în serviciu cu credință la același stăpân timp de peste 40 de ani, li s'a distribuit în mod sărbătoresc *medalii de onoare*, iar pentru unii din acești muncitori credincioși s'a mijlocit dela Maiestatea Sa și *Crucea de argint pentru merite*.

Despre referințele muncitorilor agricoli se adună diferite date, iar în timpul din urmă s'au adunat date și referitor la plata lor. Pe baza acestor date s'au luat și se iau apoi dispozițiile necesare pentru ameliorarea

sortii muncitorilor, prin răsplata cuviincioasă a muncii acestora.

În partea statisticii referitoare la chestiunea muncitorilor s'a făcut o înnoire foarte însemnată. Anume din anul 1907 se adună la finea fiecărui an *date referitoare la valoarea pământului și a arândeii acestuia*. Se știe că nemulțumirea muncitorilor agricoli cum și aplicarea unei părți mari a aceloră spre emigrare depinde dela dorința de a agonisi pământ și dela greutatea uriașe împreunate în multe locuri cu agonisirea și chiar cu luarea în arândă a pământului. Se adună și întocmesc după ținuturi datele referitoare la prețul pământului și la prețul arândeii aceleia, pentruca să se găsească chip și mod de a putea veni muncitorilor în ajutor și în această privință.

În 1907 s'a adus, în locul legii din 1876 care nu mai corespunde împrejurărilor actuale, *art de lege XLV despre regularea referințelor de drept dintre stăpâni și servitorii agricoli*.

Această lege, înainte de toate, pune capăt muncii de robotă care a avut loc și în secolul trecut producând mișcările muncitorilor de prin anii 1890.

Prin această lege se stabilește limita etății sub care nimenea nu poate angaja un servitor, fixându-se etatea de 12 ani.

Mai departe se prevede în lege că nimenea nu are dreptul a silii persoanele din serviciul său la lucrări peste puterile lor. O altă dispoziție a acestei legi este că stăpânul nu poate constrânge pe servitorul său ori familia sa ca să cumpere articole de trebuință dela el sau dela altă persoană indicată de acesta.

De altă parte s'au luat dispoziții ca și drepturile stăpânilor să fie asigurate, stipulându-se pedepse pentru persoanele cari îndeamnă pe servitori a eși dela stăpân. Sunt luate dispoziții în lege ca servitorii să nu-și poată lăsa serviciul pentruca să emigreze.

De însemnătate sunt și dispozițiile legii referitoare la răpausul de Dumineca, cum și acele în privința procedurii de urmat în caz de boală a servitorului și a familiei acestuia. Anume stăpânul este îndatorat să supoarte timp de 45 de zile cheltuelile împreunate cu cura servitorului său; dar legea îndatorează pe stăpân să supoarte și cheltuelile reclamate de boala femeii servitorului și a copiilor sub vârsta de 12 ani ai acestuia.

Importantă este și dispoziția prin care se stabilește că servitorilor agricoli căsătoriți și cu familie stăpânul trebuie să le pună la îndemână locuință corespunzătoare sănătății, cuprinzând o odaie de locuit și o cămară.

În scopul îmbunătățirii situației referitoare la locuințele pe sama muncitorilor agricoli s'a prevăzut în anul 1905 suma de K 100,000, ridicându-se după aceea la K 250,000, apoi la K 300,000, iar în anul 1909 la K 500,000.

La început s'a dat comunelor capitalul necesar pentru clădirea de case pe sama muncitorilor agricoli. Așa nu a mers. Din 1906 se dă comunelor interesele

trebuincioase pentru sumele ce ele iau drept împrumut în scopul arătat.

În 1907 s'a adus *art. de lege XLVI care regulează chestia sprijinirii din partea statului a clădirii caselor pe sama muncitorilor agricoli.*

Prin această lege ministerul de agricultură este împuternicit să pună an de an în buget suma de K 300,000 care se dă în scopul clădirii de edificii pe sama muncitorilor agricoli. Aceasta se va face cu conlucrarea comitatelor și comunelor, fixate fiind în lege toate modalitățile în scopul executării acestei legi.

Pe baza legii numite s'a înființat și un fond în scopul clădirii caselor pe sama muncitorilor agricoli.

O instituție tolositoare este și *Cancelaria (biroul) de informațiuni pentru agricultori*, ce s'a înființat în 1908. Acest birou dă gratuit informațiuni și poartă tuturor agricultorilor cari se adresează în scris sau verbal referitor la toate chestiunile ce cad în sfera de activitate a ministerului de agricultură.

(Se va continua).

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 30 Septembrie 1909.

Situația financiară în London și Paris nu prezintă mare schimbare de ultimul. Mai mari cereri a avut de satisfăcut Banca imperială germană, care a suferit și din cauza reducerii stockului de aur. Cu toate acestea discountul particular a rămas staționar, ba chiar a scăzut puțin, — la $3\frac{1}{2}\%$, iar banii de ultimul s'au negociat în Berlin cu 5% .

Piața internă ca și cea germană a fost foarte activă. Afluența materialului de escont la ghișeele Băncii de emisiune au trecut orice așteptări; aceasta în parte din cauza rezervei, ce și-au impus celelalte bănci mari, în parte din lipsa totală de oferte din străinătate. Se crede tot cu mai multă probabilitate, că Banca Austro-Ungară, deși în 23 crt. avea o situație mult mai favorabilă decât în anul trecut, dispunând de K 156.9 milioane bilete libere de dare, va încheia luna cu bilete sub dare. Cererile de numărar au fost de astădată în Budapesta — mai ales în urma situațiunii politice — mult mai mici, decât în Viena. Discountul în piața liberă s'a urcat în Viena la $3\frac{1}{4}\%$.

CRONICA.

Congresul băncilor populare și cooperativelor sătești din România, la care a participat din Ardeal, redactorul revistei noastre și dl V. C. Osavadă, red. „Tovărășiei”, s'a ținut în 27 și 28 Sept. n. în Ploiești, fiind de față la vre-o 2000 de delegați. Ședințele au prezentat un deosebit interes. Asupra lucrărilor congresului vom da în numărul viitor raportul ce ne-a sosit tocmai la încheierea numărului de față.

„*Timișana*“ pentru calificarea superioară a funcționarilor săi. Aflăm că „*Timișana*“, unul dintre fruntașele noastre institute de

bani, a votat funcționarului său *Sabin Piso* un ajutor corespunzător, dându-i și concediu pe un an de zile spre a se înscrie la Academia comercială din Viena. Este aceasta de sigur un exemplu vrednic de luat în seamă și de urmat și de alte institute de ale noastre mai mari. Fiind azi institutele de bani, un ram așa de extins și de important în organizația noastră economică, avem lipsă tot mai mult simțită de oameni cu calificare superioară și cu mai multe cunoștințe în branșa aceasta.

În această ordine de idei amintim la acest loc că, precum cetim, atașatul comercial pe lângă Legațiunea română din Viena a intervenit la mai mulți industriași, comercianți și casse de bancă de acolo ca să primească pentru praxă absolvenții ai școalelor comerciale din România. Demersurile atașatului comercial al României în această afacere au avut succes, știre care a fost primită cu multă bucurie din partea celor interesați. Uniunea absolvenților școalelor comerciale din țară caută să procure acum mijloacele materiale necesare întru ajutorarea acelor absolvenți ai școalelor comerciale cari s'au oferit să meargă pentru praxă pe terenul comercial la Viena.

Rămâne acum de discutat, care din aceste două căi este mai ducătoare la scop: *calea teoriei sau a praxei?*

Expoziție de copii în Orlat. „*Reuniunea română de agricultură*“ din comitatul Sibiuului va aranja la 27 Octomvrie n. a. c. a *IV-a expoziție de copii, în comuna Orlat*. În scopul premiilor de distribuit comuna politică, cea bisericească și institutul de credit „*Brădetul*“ au votat în total suma de K 100.

Totodată s'au ales membrii juriului și se fac preparativele necesare pentru ca expoziția să izbuștească în mod cât mai mulțămitor.

„*Societatea pentru fond de teatru*“ progresa într'un mod foarte îmbucurător. Acest progres se învederează îndeosebi prin rezultatele frumoase ale activității Societății în ultimul an, decând are și un director artistic în persoana dlui A. P. Bănuțiu, și prin succesul adunării generale ținute în 19 Septembrie n. a. c. în Alba Iulia. În ultimul timp Societatea s'a organizat înființându-se în 59 centre totatătea comitete filiale cari vor întei nu numai progresul ei, ci de fapt, și progresul nostru cultural, prin reprezentații teatrale în numitele centre. Cu ocazia adunării generale din a. c. dl prez. Dr. I. Mihu a dăruit pentru scopurile societății suma de K 10,000, membrii noi au subseris suma de K 8,000, iar dela concert și teatru ținute cu ocazia adunării s'a adăugat fondului suma de K 1700, în total 19,700. Numărul membrilor în timp de un an s'a sporit dela 445 la 923.

Firme insolvente.

Löbel M., croitor în Székelyudvarhely.
Schlesinger Vilmos., comerciant în Vulkán.
Mandel Anna., comerciantă în Salonta mare.
Czickeli Friederich., comerciant în Sibiu.
Roth Markus., comerciant în Jibou.

Sumar.

Bilanțuri instructive. — Trei ani de politică agrară. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Cronică*: Congresul băncilor populare și cooperativelor sătești din România, „*Timișana*“ pentru calificarea superioară a funcționarilor săi, *Expoziție de copii în Orlat*, „*Societatea pentru fond de teatru*“. — *Firme insolvente.*

„Ciacovana“ institut de credit și economii, Ciacova.

CONCURS

Direcțiunea institutului de credit și economii „Ciacovana“ în Ciacova publică concurs pentru ocuparea postului de **contabil**.

1. Salar anual K 1,600.
2. Locuință în natură la institut.
3. Tantiema statutară.

Reflectanții au să documenteze: că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate, să poasă limba română, germană și maghiară perfect în vorbire și scriere

Numai cei cu praxă de bancă vor fi luați în combinație.

Nou alesul numai după un an de serviciu va fi definitivat.

Rugările sunt a se adresa direcțiunii institutului „Ciacovana“ (Csákova com. Timiș) inclusive până la 24 Octomvrie n. a. c.

Nou alesul va avea să-și ocupe postul necondiționat la 1 Noemvrie n. a. c.

Ciacova, din ședința direcțiunii ținută la 27 Septemvrie st. n. 1909.

Nr. 149 (1—3)

Direcțiunea.

„Sebeșana“ inst. de credit și economii, Sas-Sebeș.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Sebeșana“ societate pe acții în Sas-Sebeș, se invită prin aceasta conform §-lui 21 din statutele societății la

adunarea generală extraordinară,

ce se va ține în Sas-Sebeș la 22 Octomvrie a. c. n. la 2 ore p. m. în localul institutului.

Obiectele:

1. Propunerea direcțiunii pentru modificarea §-lui 6 din statute, privitor la înmulțirea capitalului acționar.
2. Propunerea direcțiunii pentru înmulțirea capitalului acționar dela 1000 acții la 2000 respective dela K 100,000 la K 200,000.

Domnii acționari, cari în sensul §-lor 23 și 24 din statutele societății voiesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt invitați a-și depune acțiunile și eventualele dovezi de plenipotență cel mult până în 21 Octomvrie n. a. c. la orele 5 p. m. la cassa institutului.

Din ședința institutului de credit și economii „Sebeșana“, ținută în Sas-Sebeș la 15 Septemvrie 1909.

Nr. 150 (1—1)

Direcțiunea.

„Albina“

institut de credit și de economii în Sibiiu.

A XXIII-a tragere la sorți publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Institutului de credit și de economii „Albina“* a urmat în 23 Septemvrie 1909 în prezența domnului notar public reges: *Gavril Zăgoni* și a doi membri ai comitetului de supraveghiere al institutului. S'au tras, în valoare totală de *Couoane 129,000* următorii numeri:

à K. 500 Nr.: 48, 106, 154, 170, 197, 230, 247, 273, 274, 326, 334, 354, 362, 370, 396, 428.

à K. 1000 Nr.: 31, 49, 74, 104, 113, 201, 226, 227, 240, 296, 300, 316, 320, 349, 378, 395, 417, 449, 451, 452, 483, 538, 540, 575, 596.

à K. 2000 Nr.: 13, 15, 32, 57, 116, 157, 206, 207, 223, 300, 318, 320, 365, 395, 413, 440, 477, 549, 558, 616, 668, 678, 688, 733, 778, 809, 838, 894, 901, 960, 986, 1000, 1003, 1036, 1119, 1172, 1208, 1267, 1282, 1314, 1350, 1401, 1410, 1419, 1453, 1495.

Cu începere dela 1 Aprilie 1910 aceste scrisuri fonc. se răscumpără la cassa institutului în Sibiiu, la Filialele sale în Brașov și Lugos, la *Wechselstuben-Act en-Gesellschaft „Mercur“*, și la *Wiener Filiale der Zirnostenká banka pro Cechy a Moravu* în Viena; la *Ungarische Escompte- und Wechsel-Bank* și la *Pester ungarische Commercial-Bank* în Budapesta, precum și la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpără și mai înainte oricând prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei

Cu 1 Aprilie 1910 înceată interesele lor mai departe, și cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrăg din suma acestora.

Din scrisurile fonciare esite la sorți la tragerile de mai înainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à K. 500 Nr.: 174, 415.

à K. 1000 Nr.: 86 (din 1906), 271, 293 (din 1907), 397 (din 1907), 401 (din 1905), 438 (din 1907).

à K. 2000 Nr.: 585 (din 1905), 639, 672 (din 1906), 724, 1122, 1322 (din 1907), 1349 (din 1906), 1372, 1408 (din 1907).

Sibiiu, în 23 Septemvrie 1909.

(151) 1—1

Direcțiunea.

„Crișana“ inst. de credit și econ. soc pe acții în Brad.

CONCURS.

Institutul de credit și economii „Crișana“ din Brad publică concurs pentru ocuparea postului de **funcționar** la centrala sa din Brad cu termen până în 10 Octombrie 1909.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental anual de K 2000.
2. Bani de cuartir K 400.
3. Tantiemă statutară (toți funcționarii afară de director, cel puțin 4% din venitul curat după subtraherea a 5% dividendă, în proporția salarelor lor).
4. Șase cuincuenale de câte 10% după salariul fundamental.
5. Drept de pensie conform normativului în vigoare.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate, că posed pe deplin limba maghiară și eventual și cea germană și că au praxă destulă, ca să conducă independent agendele de contabilitate.

Cel ales va avea să-și ocupe postul cel mai târziu la 1 Decembrie n. a. c.. Se recomandă petenților a se prezenta direcțiunii în persoană.

După anul de probă nou alesul, dovedindu-se corespunzător, va fi declarat funcționar definitiv.

Cererile însoțite de documentele de lipsă, în original sau copii legalizate, sunt a se adresa până la termenul de sus la direcțiunea institutului, unde se pot căpăta informațiuni mai detaliate.

*

Pentru cazul, că postul de *oficial* ar deveni va cant, prin alegerea acestuia la postul de mai sus, se publică concurs și pentru postul de **oficial** tot cu termenul de 10 Octombrie n. a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental anual de K 1500.
2. Bani de cuartir K 400
3. Tantiemă statutară (toți funcționarii, afară de director, cel puțin 4% din venitul curat, după subtraherea a 5% dividendă în proporția salarelor lor).
4. Șase cuincuenale de 10% după salariul fundamental.
5. Drept de pensie conform normativului în vigoare.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate, că posed pe deplin limba maghiară și eventual și cea germană și că au praxă destulă, ca să îndeplinească independent agendele de lichidatură.

Cel ales va avea să-și ocupe postul cel mai târziu la 1 Decembrie n. a. c.. Se recomandă petenților a se prezenta direcțiunii și în persoană.

După anul de probă, nou alesul, dovedindu-se corespunzător, va fi declarat funcționar definitiv.

Cererile însoțite de documentele de lipsă în original sau copii legalizate, sunt a se adresa până la termenul de mai sus la direcțiunea institutului, unde se pot căpăta informațiuni mai detaliate.

Brad, 16 Septembrie 1909.

Nr. 148 (2-2)

Direcțiunea.

Fabrica de mașini And. Rieger

caută pentru birou un tânăr, care știe să corespundă **perfect românește și ungurește**, îngrijește expediția și servește pe mușterii în prăvălia de mașini.

Prezentarea în persoană pentru luarea informațiilor mai amănunțite este dorită.

Nr. 146 (2-3)

„TIMIȘIANA“, inst. de credit și econ. în Timișoara.

CONCURS.

Se caută un **funcționar de bancă** cu pregătiri teoretice și praxă bună, care posedă perfect limba română, maghiară și germană.

Reflecții au să comunice pretenziunile lor de salariu, să dovedească cu documente recerințele de mai sus, iar cererile astfel instruite și scrise cu mâna proprie în toate trei limbile să le înainteze până la 15 Octombrie a. c.

Nr. 147 (2-2)

Direcțiunea.

Societatea de asigurare „Dunărea“.

Fondată la 1867. ★ Fonduri de garanție K 33,928,000

— Centrala în Viena: —

◆◆ Agenturi generale în Sibiu și Brașov ◆◆

la

„Albina“ inst. de credit și de economii.

„Dunărea“ se ocupă cu:

Asigurări contra focului, a pagubelor de grindină, contra infracției (furt prin spargere), asigurări de sticle la galantare, de transport, precum și cu asigurări asupra vieții și de rente, sub cele mai culante premii și condițiuni. Asemenea se fac asigurări pentru cazuri de accidente prin societatea de asigurare pe acții „Danubius“ fondată sub egida societății „Dunărea“.

Legea Tovărășiiilor

(Legea comercială ungară artic. XXXVII: 1875 cu o introducere și îndrumări pentru înființarea tovrășiiilor)

de

Vasile C. Osvadă,

directorul însoțirii „Agricola“ din Hunedoara și redactorul foaiei „Tovărășia“ din Orăștie.

Se poate comanda la autor sau și prin administrația „Rev. Economice“ cu prețul de 50 fl.